

АНАЛІЗ СТАНУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА ДЖЕРЕЛА ЇЇ ФІНАНСУВАННЯ

Досліджено стан інноваційного розвитку економіки Львівської області. Проведено аналіз рівня інноваційної активності підприємств, впровадження інновацій у промисловості Львівської області, динаміки зміни обсягу наукових і науково-технічних робіт, структури витрат на інновації за джерелами фінансування.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційна активність, інноваційні процеси, фінансування інноваційної діяльності.

Постановка проблеми. Диспропорції в українській економіці та зниження її конкурентоспроможності потребують проведення структурних трансформацій, які дадуть змогу досягти зростання інноваційної активності суб'єктів господарювання і галузей загалом. Для отримання конкурентних переваг в умовах сучасного ринку необхідна активізація інноваційних процесів. Зростання економіки України за рахунок інноваційного розвитку є дуже актуальним, саме тому Україна не повинна зупинятись на досягнутих результатах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інновації та інноваційну діяльність в різний час досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як К.А. Алексєєва [1], П.І. Гаман [2], О.В. Каіпецький [3], О.А. Ковтун [4], М.А. Терещенко [6], О. Пічкур [5], П.С. Харів [7] та багато інших. Праці вчених є науковим підґрунтям для розроблення інвестиційного шляху розвитку країни, вони визначають основні пріоритети і напрями вдосконалення фінансового забезпечення науково-технічного потенціалу. Але, незважаючи на те, що ці питання досліджує багато вчених, все-таки недостатньо вивчено та розроблено теоретичні й методологічні підходи та практичні настанови щодо інноваційної діяльності та інновацій загалом.

Постановка завдання. Головним завданням цієї роботи є визначення стану розвитку інноваційної діяльності в Україні та аналіз основних джерел її фінансування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для підприємства інновації – це ключ до ефективного функціонування. Адже головна мета підприємства полягає в отриманні максимального прибутку. Саме інноваційні процеси, що відбуваються на підприємствах, покликані як максимізувати доходи, так і мінімізувати витрати.

В умовах трансформації економіки України науково-технічний прогрес, стрижнем якого є інноваційна діяльність, перетворюється на вирішальний чинник соціально-економічного розвитку і відіграє провідну роль у вирішенні економічних, екологічних, соціальних та культурних завдань. У разі недооцінювання науково-технічного прогресу, країні загрожує втрата на світовому ринку, спад виробництва, банкрутство підприємств. Проте, незважаючи на загальновизнану думку про соціальну роль інноваційної діяльності в забезпеченні зростання випуску продукції та продуктивності праці, майже в усіх регіонах і галузях нашої країни, як показали результати аналізу, відсте-

жується тенденція до її поступового зниження. Найгіршим є те, що негативних змін зазнали і базові підприємства промисловості [5].

Очевидним і зрозумілим є те, що вирішення проблем активізації інноваційної діяльності підприємств – головна запорука здійснення успішних ринкових реформ. Окрім цього, досвід розвинених країн свідчить, що вихід з економічної кризи неможливий без активізації інноваційної діяльності.

Вплив інноваційного чинника на виробництво сьогодні є радикальним і комплексним. Надзвичайно велика вигода провідних фірм від інноваційної діяльності зумовлена тим, що вони під гаслом експорту новітніх технологій насправді передають тільки не дуже ефективні та застарілі технології. Інновації, а отже і наука, що їх продукує, набагато менш доступні, ніж найцінніші природні ресурси. Причиною є те, що ними володіють лише високорозвинені країни, що дає змогу їм, по суті, отримувати монопольне становище і таким чином привласнювати надприбуток. Варто наголосити, що саме володіння інноваціями, котрі є стимуляторами розвитку підприємства, забезпечує перемогу у конкурентній боротьбі [7].

Проблема забезпечення ефективного функціонування підприємств набуває особливого значення для України, тому що національна економіка проходить період відродження ринкових відносин, що насамперед вимагає активізації інноваційної діяльності.

За останні роки в Україні створено умови для розвитку інноваційної діяльності – сформовано основи нормативно-правової бази та механізми здійснення інноваційної політики, а також створено умови для розвитку відповідної інфраструктури. Проте, незважаючи на високий інноваційний потенціал, інноваційна складова забезпечення економічного розвитку використовується слабо. Сучасний стан інноваційної діяльності в Україні більшість експертів-науковців визначають як кризовий і такий, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у країнах, для яких інноваційний розвиток є пріоритетним завданням економічної стратегії.

У 2011 р. інноваційні заходи у Львові здійснювали 44 промислові підприємства, що майже на чверть більше, ніж попереднього року. Їх частка у загальній кількості промислових підприємств міста становила 17,2 % (у 2010 р. – 13,6 %). А у Львівській області протягом того ж періоду інноваційні заходи здійснювало 100 промислових підприємств, що на 2 % менше, ніж попереднього року. Їх частка у загальній кількості промислових підприємств області зменшилась до 13,2 %.

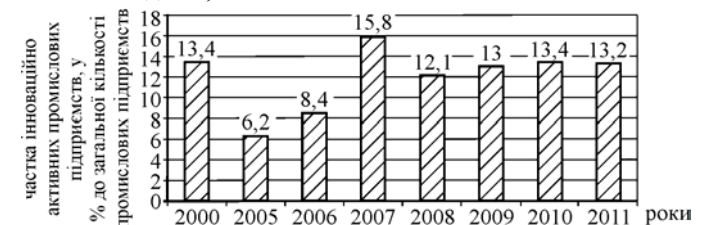

Рис. 1. Частка інноваційно активних промислових підприємств, у % до загальної кількості промислових підприємств (розробили автори за даними [8])

Серед інноваційно активних підприємств 38 впроваджувало інноваційні процеси, 37 – інноваційну продукцію, маркетингові інновації застосовували 15 підприємств області, організаційні інновації – 8 підприємств. У 2011 р. було впроваджено 39 нових технологічних процесів, з них найбільше – у харчовій промисловості та машинобудуванні. У попередньому році в промисловості освоєно 119 інноваційних видів продукції, з них 15 – нові види техніки. Найбільше нових видів продукції впровадили підприємства виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 48, машинобудування – 36, металургійного виробництва – 13, хімічної та нафтохімічної промисловості – 10. Для модернізації виробничих процесів підприємства області придбали 11 нових технологій.

На рис. 2 зображено структуру інноваційно активних промислових підприємств за видами діяльності у 2011 р. у Львівській області.

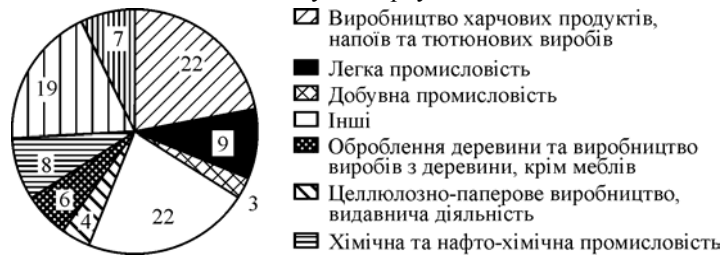

Рис. 2. Структура інноваційно активних промислових підприємств за видами діяльності у 2011 р. у Львівській області, % (розробили автори за даними [8])

З рис. 2 видно, що основна частка інноваційно активних промислових підприємств була зосереджена у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (22 %), а найменша частка – у добувній промисловості – 3 %. У таблиці показано основні показники діяльності промислових підприємств Львівської області.

Табл. Основні показники інноваційної діяльності промислових підприємств [8]

Показники / роки	2010	2011
Кількість інноваційно активних підприємств, одиниць	102	100
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн грн	383,6	447,5
Обсяг інноваційних витрат, млн грн	139,3	162,7
Впроваджено нових технологічних процесів, одиниць	63	39
Впроваджено інноваційних видів продукції, одиниць	117	119

Обсяг реалізованої інноваційної продукції за минулий рік становив 447,4 млн грн, тобто 1,5 % від загального обсягу реалізованої промислової продукції. Більшість реалізованої інноваційної продукції є новою для підприємства (61,1 % від її загального обсягу). Продукції, що є новою для ринку, у 2011 р. було реалізовано на 174,2 млн грн.

У 2011 р. на здійснення інновацій у промисловості було витрачено 162,7 млн грн. Основним джерелом фінансування витрат на здійснення інновацій залишаються власні кошти підприємств. Більше половини коштів було скеровано у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів –

59,4 % від загальної суми інноваційних витрат, машинобудування – 12 %, целюлозно-паперове виробництво та видавничу діяльність – 10,7 %. На одне підприємство, яке займалося інноваційною діяльністю у Львівській області, припало в середньому 1,6 млн грн інноваційних витрат, що в 4 рази менше, ніж у середньому в Україні. На рис. 3 проілюстровано обсяг витрат на інновації за джерелами фінансування у Львівській області за 2011 р.

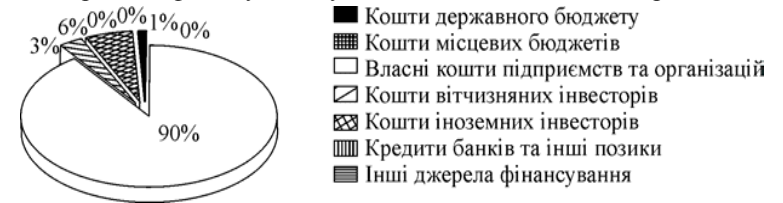

Рис. 3. Структура витрат на інновації за джерелами фінансування у Львівській області за 2011 р., % (розробили автори за даними [8])

З рис. 3 видно, що основу витрат на інновації підприємств у 2011 р. по Львівській області становлять власні кошти (90 % або 146669,8 тис. грн), друге місце з фінансування інновацій підприємств належить коштам іноземних інвесторів (6 % або 9659,8 тис. грн). Взагалі не було виділено коштів на фінансування інновацій підприємств такими джерелами фінансування, як: коштами місцевих бюджетів та іншими джерелами.

Кількість працівників, які брали участь у виконанні науково-технічних робіт, у Львівській області на 1 липня 2012 р. становила 5,1 тис. осіб (на відповідну дату 2011 р. – 5,6 тис. осіб). Серед виконавців досліджень і розробок – 206 докторів і 979 кандидатів наук. У січні-червні 2012 р. в області наукові дослідження і розробки виконували 69 організацій. Обсяг наукових та науково-технічних робіт, виконаних науковими організаціями, становив 137,1 млн грн. Частка фундаментальних досліджень – 39,1 %, науково-технічних розробок – 31,5 %, прикладних досліджень – 20,8 %, науково-технічних послуг – 8,6 %.

На виконання наукових і науково-технічних робіт установами, організаціями та підприємствами області у I півріччі 2012 р. витрачено 129,1 млн грн, у тому числі за рахунок бюджетних коштів було профінансовано 82,6 млн грн (64,0 %). Середньомісячна заробітна плата одного науковця у I півріччі 2012 року становила 2729 грн (в економіці області загалом – 2479 грн) і збільшилась проти відповідного періоду 2011 р. на 18,8 % [8].

Щодо джерел фінансування інноваційної діяльності Львівської області, можемо зробити висновок, що підприємства майже не зацікавлені в сприянні інноваційному розвитку і лише незначна їх частка намагається підтримувати цей напрямок розвитку економіки переважно за рахунок власних коштів, обсяг яких у період кризи значно знизився. Порівнюючи витрати держави з витратами власних коштів підприємств, можна зазначити, що керівництво України не приділяє належної уваги розвитку інноваційної діяльності. Фінансування через залучення позик, іноземних інвестицій майже відсутнє, тобто немає умов для розвитку інноваційної діяльності.

Висновки. Тенденція інноваційної діяльності останніх років засвідчує необхідність державної підтримки фінансової політики у виробничій сфері та спрямування її у річище стратегічних структурних пріоритетів на формування сучасних чинників конкурентоспроможності національної економіки. Саме тоді для підвищення ефективності необхідним є збільшення фінансового забезпечення, державі треба приділити більшу увагу цій проблемі та інвестуванню інноваційного розвитку. Основним джерелом мають стати банківські довгострокові кредити. Забезпечення довгострокових коштів діє постійне залучення коштів населення до банків.

Потрібно вжити комплекс термінових заходів з метою підтримки та активізації розвитку вітчизняного інноваційного бізнесу, науки та освіти, що сприятиме активізації інноваційних процесів та зробить істотний внесок у процеси розбудови економіки, яка базується на знаннях.

Література

1. Алексеева К.А. Удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання інноваційної діяльності / К.А. Алексеева // Економіка та держава : наук.-практ. журнал. – 2008. – № 9. – С. 30-35. – Бібліогр. – С. 32.
2. Каіпецький О.В. Розвиток позабюджетного фінансування в регулюванні інноваційного розвитку державних підприємств / О.В. Каіпецький // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2008. – № 12. – С. 84-91. – Бібліогр. – С. 91.
3. Ковтун О.А. Створення інноваційної інфраструктури як елементу державного регулювання процесу модернізації промислових підприємств в Україні / О.А. Ковтун // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 24. – С. 80-84.
4. Луцька Н.І. Державне регулювання інноваційної діяльності в ринкових умовах / Н.І. Луцька, І.З. Криховецький // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 7. – С. 15-18.
5. Пічкур О. Особливості інноваційної діяльності на сучасному етапі // Інтелектуальна власність. – 2005. – № 1. – С. 34-39.
6. Терещенко М.А. Державне регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні / М.А. Терещенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 11. – С. 5-6.
7. Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів / П.С. Харів. – Тернопіль : Вид-во "Економічна думка". – 2003. – С. 326.
8. Головне управління статистики у Львівській області. – 2011. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.lv.ukrstat.gov.ua>.

Городня Т.А., Явтуховська И.В. Анализ состояния инновационной деятельности в Львовской области и источники ее финансирования

Исследовано состояние инновационного развития экономики Львовской области. Проведен анализ уровня инновационной активности предприятий, внедрения инноваций в промышленности Львовской области, динамики изменения объема научных и научно-технических работ, структуры затрат на инновации по источникам финансирования.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, инновационная активность, инновационные процессы, финансирования инновационной деятельности.

Gorodnya T.A., Yavtuhovska I.V. Analysis of innovation in Lviv region and the source of funding

The article examines the status of innovative economic development of Lviv region. The analysis of the level of innovation activity of enterprises, innovation in industry Lviv region, changes in the volume of scientific and technical work, the cost structure for innovation by funding sources, etc.

Keywords: innovation, innovation, innovation activities, innovation processes, innovation financing.

УДК 658.005.6

Магістр І.І. Грицак; доц. В.М. Чубай, канд. екон. наук –
НУ "Львівська політехніка"

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА: ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Розкрито сутність управлінського обліку, його функції та значення в системі управління підприємством. Висвітлено основні переваги впровадження управлінського обліку, проблеми організації та основні недоліки його функціонування, визначено основні питання, які слід узгодити для ефективного його впровадження, а також описано основні принципи, на яких він ґрунтується. Наведено етапи організації системи управлінського обліку, визначено критерії оцінювання рівня її організації та ефективності її функціонування.

Ключові слова: управлінський облік, принципи, критерії оцінювання, центри відповідальності, ефективність, організація системи управлінського обліку.

Постановка проблеми. Проблема забезпечення безперервності розвитку підприємств та організацій у ринкових умовах зумовлює необхідність вдосконалення бізнес-процесів, здійснення інновацій з метою підвищення конкурентоспроможності та прибутковості діяльності. Багато науковців останнім часом розглядають проблеми вдосконалення організаційної структури, впровадження інновацій, пов'язаних з використанням нових засобів оброблення інформації, автоматизованими системами підтримки управлінських рішень. Проте далеко не завжди здійснення подібних нововведень супроводжується успіхом. Ефективність реалізації прийнятих управлінських рішень при цьому буде залежати не лише від компетенції та досвіду керівництва в конкретних сферах діяльності, але, головню, від представленої інформації про альтернативи, адекватно оцінені в реальному режимі часу та з врахуванням динамічних умов розвитку економіки. З огляду на це вимоги до інформації та механізмів її формування набувають ключового значення. Для налагодження ефективної системи інформаційного забезпечення керівників необхідною інформацією доцільно впроваджувати систему управлінського обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань теорії і практики організації системи управлінського обліку здійснювали такі науковці: П.Й. Атамас [1], Ф.Ф. Бутинець [4], С.Ф. Голов [6], Л.В. Гасенко [5], Е. Майер [9], С. Левицька [8], Л.В. Нападковська [10], М.С. Пушкар [12], В.В. Сопко [14], Г.О. Партин [11], І. Белоусова [2], І.Б. Садовська [13], О.В. Гривківська [7] та ін.

Метою дослідження є розкриття основних аспектів організування та оцінювання ефективності системи управлінського обліку як джерела інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень, виокремлення проблем, що виникають в процесі формування і функціонування цієї системи та переваг, які вона надає підприємству.

Виклад основного матеріалу. Прослідкувавши тенденцію розвитку управлінського обліку, зазначимо, що постійно розширюється спектр завдань, під час виконання яких він є інформаційною базою. Термін "управлінський облік" вживають не у всіх країнах світу, оскільки діяльність, пов'язану із забезпеченням керівництва релевантною і достовірною інформацією,